

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

V.510.176.2015.LK

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Aleje Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa**

Stałym przedmiotem mojego zainteresowania są kwestie związane z procedurą doręczania korespondencji sądowej. Właściwe jej ukształtowanie jest istotnym elementem wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP prawa do sądu. Wśród problemów, jakie zgłaszane są przez obywateli, znajduje się kwestia wzoru formularza zawiadomienia o pozostawieniu przesyłki sądowej w placówce pocztowej lub urzędzie gminy (tzw. awizo). Formularz ten stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1222). Główny zarzut, jaki jest podnoszony, dotyczy braku wskazania informacji o nadawcy przesyłki w obowiązującym wzorze formularza.

W świetle obowiązującego prawa, nieodebranie przez adresata przesyłki pozostawionej w placówce pocztowej lub urzędzie gminy w terminie wynikającym z art. 139 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (po dwukrotnym pozostawieniu w skrzynce pocztowej awizo) powoduje przyjęcie fikcji prawnej doręczenia przesyłki, pociągającej za sobą wszelkie skutki doręczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 marca 2015 r. sygn. akt I CZ 6/15). Co istotne, sposób doręczenia oraz opisana fikcja prawna, przewidziane w art. 139 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, znajdują zastosowanie również w odniesieniu do pierwszego pisma w sprawie (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2010 r., sygn. akt III CZP 105/10).

Przy zastosowaniu art. 139 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego datą, w jakiej uznaje się przesyłkę za doręczoną, jest dzień, w którym upłynął termin do odbioru złożonego na poczcie lub innej placówce podmiotu, który doręcza pisma. Od tego dnia należy zatem liczyć ewentualne terminy procesowe, które zostały otwarte wskutek

doręczenia zastępczego przesyłki. W związku z tym osoba, która dowiedziała się o jej awizowaniu krótko po upływie terminu odbioru przesyłki, nadal może dokonać wymaganych czynności bez narażenia się na negatywne skutki uchybienia terminowi procesowemu.

Praktyka pokazuje jednak, że uniknięcie wspomnianych negatywnych skutków uchybienia terminu do dokonania czynności procesowej często okazuje się niemożliwe. Najpoważniejsze problemy z tym związane dotyczą postępowań, w których rozpoczęcie biegu terminu procesowego następuje wraz z doręczeniem pierwszego pisma w sprawie, a źródłem istniejących problemów (jak wspomniano na wstępie) jest obowiązujący wzór awizo, który nie obejmuje informacji o nadawcy przesyłki, tj. właściwym sędzie. Brak tej informacji uniemożliwia adresatowi przesyłki niezwłoczne skontaktowanie się z sądem w celu ustalenia treści pisma i – w konsekwencji – uzyskania informacji, czy pismo to wymaga dokonania jakiegokolwiek czynności procesowej (np. złożenia środka zaskarżenia, odpowiedzi na wezwanie sądu). Opisana sytuacja może stać się źródłem ograniczenia uprawnień procesowych danej osoby.

Ograniczenie prawa do sądu wynikające z utrudnienia w uzyskaniu informacji o nadawcy przesyłki sądowej ma także inny aspekt. Występuje bowiem także w przypadku upływu terminu procesowego, otwartego wskutek uznania przesyłki za doręczoną w trybie art. 139 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Analiza wpływających do mnie skarg obywateli wskazuje bowiem, że częstą przyczyną nieodebrania awizowanej przesyłki w terminie jest brak świadomości o toczącym się postępowaniu sądowym, połączony z długotrwałą nieobecnością w miejscu zamieszkania (wynikającą np. z pobytu w placówce leczniczej, urlopu, czy wyjazdu zarobkowego). W omawianych przypadkach, upływ terminu procesowego nie powinien definitywnie zamykać drogi sądowej np. do zaskarżenia wydanego bez udziału strony orzeczenia. Przyczyny nieodebrania przesyłki mogą wszak zostać ocenione przez sąd jako uzasadniające przywrócenie terminu do złożenia pisma procesowego. Skorzystanie przez stronę z tej możliwości nie jest jednak możliwe, jeżeli nie dotrzyma ona, wynikającego z art. 169 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, tygodniowego terminu na złożenie wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej. Liczony jest on w omawianych przypadkach od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu, tj. od powrotu do miejsca zamieszkania, a w jego ramach adresat musi ustalić nadawcę przesyłki sądowej oraz zawartość samej przesyłki.

Opisanych problemów nie rozwiązuje przy tym potencjalna możliwość zasięgnięcia informacji o nadawcy przesyłki u operatora pocztowego. Abstrahując od tego, że poprzedzenie kontaktu z sądem – nadawcą przesyłki kontaktem z operatorem pocztowym zwiększa liczbę czynności niezbędnych do ustalenia treści pisma sądowego i tym samym skraca biegnący potencjalnie termin, należy zauważyć, że żaden przepis prawa nie nakłada

na operatora obowiązku udzielenia takiej informacji¹. O ile również umowa, jaką Centrum Zakupów dla Sądownictwa zawarło z Poczta Polska S.A. na doręczanie korespondencji sądowej, także nie przewiduje takiego obowiązku, pracownik operatora mógłby powziąć uzasadnione wątpliwości, czy udzielenie omawianej informacji nie będzie stanowiło naruszenia tajemnicy pocztowej. Zgodnie z art. 41 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 1113), zwolnienie od obowiązku jej zachowania może się odbywać wyłącznie w oparciu o przepisy prawa lub warunki umowy o świadczenie usług pocztowych.

Rozwiązaniem opisanych problemów mogłaby być niewielka zmiana załącznika do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym, polegająca na uzupełnieniu wzoru zawiadomienia o pozostawieniu przesyłki w placówce pocztowej lub urzędzie gminy o informację o nadawcy pisma (ewentualnie, co byłoby rozwiązaniem optymalnym, także o wskazanie sygnatury sprawy sądowej). Wpłynęłoby to w mojej ocenie pozytywnie na ochronę praw jednostki w toku procesu cywilnego.

Z powyższych względów, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2014 r. poz. 1648, z późn. zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w przedmiocie nowelizacji powołanego na wstępie rozporządzenia.

¹ taka regulacja obowiązywała w przeszłości - por. § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Łączności z dnia 7 października 1991 r. w sprawie ordynacji pocztowej (Dz.U. Nr 96 poz. 427).